

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden hó 15-én és 30-án. Előfizetési ár: Egy évre . . . . . 2 frt Félévre . . . . . 1 frt Egyes szám ára 10 kr.	Szerkesztő és laptulajdonos: Dr. Komlóssy Ferencz. Főmunkatárs: Zelliger Alajos.	Az előfizetések, valamint a lap szellemi részét illető közlemények a „Népnevelő” szerkesztőségére címezve Budapestre (VII., Hársfa-utca 6. szám) küldendők.
--	--	---

TARTALOM: A siketnémák előszó által való beszéd- s nyelvtanításának módja. Pivár Ignác. — A pozsonyi népoktatási tankerület 1887. évi állapotának kimutatása. Közli: P. S. — Tárca: Melegben. Mosonyi. — Irodalom és művészet. — Vegyes. — Tanügyi tájékoztató. — Szerkesztői telefon. — Hirdetés.

A siketnémák előszó által való beszéd- és nyelvtanításának módja.

(Folytatás.)

II. Az iskola föladata és az őt támogató eszközök és körülmények.

Lássuk már most, mint jár el az iskola, hogy a most említett siketnépekre szert tegyen.

Mindjárt a tanítás elején egy súlyos akadályal kell megküzdenie, amaz akadályal, melyet e régi közmondás fejez ki: „Ignoti nulla cupido” (Ami nem ismerünk, arra nem is vágyódunk). — E közmondás kiválólag a beszélési vágyat illetőleg alkalmazható a siketnémára, kire a beszéd, mint általa természetes uton nem észlelhető dolog, csakugyan semminemű vonzó erővel nem bírván, akaratát és vágyát sem képes maga iránt felkelteni. Első teendő tehát, a siketnémák beszéd-tanításánál az, hogy a beszélő szervezet mechanikai ügyessége fejlesztésék és csak azután következhetik be az előszóval való társalgás akarata és vágya.

A beszélő szervezet emez ügyességének fejlesztését a következőkben iparkodom rövidre vontan körvonalozni.

Tudvalevő dolog, hogy a beszédnek már többé részekre nem bontható elemei a hangok, ezeknek írott jegyei pedig a betűk; tudva van továbbá, hogy a hangok a beszéd-szervezetnek igen sokféle működési eredményeiül tekintendők; hogy végül a beszéd-szervezetnek, nemkülönben a tüdőből kiáramló lehelletnek működése által előidézett összes tünetek, részint láthatók, részint tapinthatók, részint hallhatók.

A hallónak, hogy beszélni megtanuljon, az összes tünetek közül csak a hallhatókra van szüksége, a többieket figyelembe sem kell vennie.

Nem így a siketnéma. Neki épen eme, rendes körülmények között elhanyagolható tünetek apróra való megfigyelése és pontos utánzása által lehet és kell a beszélést megtanulnia és a correctségig tökéletesbitenie.

Az érzékű a hallott beszédelemek reprodukálása közben szervezetét öntudatlanul hozza ama szabatos működésbe, melyet az ő biztos regulátora,

a fül szabályoz; a siketnéma ellenben csak a látott és tapintott tünetek biztos észrevevése után, beszélő szervezetének az iskola által kellőleg kiképzett alkalmazkodási képességével, hozhatja létre a beszéd-elemeket. Ott a hallott szó vagy szózat hat a szervezetre idomítólag, itt a kellő állásúvá idomított szervezet szüli meg a szót. Röviden szólva az érzékű hallás, a siketnéma látás és tapintás által tanul meg beszélni.

Az eszközök, melyekkel a siketnéma-tanítás célját megvalósítja, a következő, mindenki előtt világos tapasztalati tények:

1. hogy a légáram, különösen a lehellet minőségi fokozata s a mellkas működése kézzel tapintható tünetények;

2. hogy ugyanesak a tapintás érzéke által vehető észre ama különbség, mely a magánhangzók, félhangzók és mássalhangzók kiejtésekor a gégefőn és a hozzá kapcsolt járulékokon más és más rezgés alakjában nyilvánul;

3. hogy a beszéd folyamában az ajkakon, nyelven és arcvonásokon különféle változású alakzatok szemlélhetők.

„Mindezeknél fogva” ugymond Fekete Károly, a váci siketnéma-intézet érdemduis igazgatója a tavalyi intézeti értesítő 4. lapján, „érthető, hogy a siketnéma képes a hangbeszéd legegységibb alkatrészeit is, u. m. az egyes hangzókat és mássalhangzókat, valamint ezeknek egybekapcsolásait, u. m. a beszédet alkotó szótagokat, szokat és mondatokat optikailag (szemeivel) és technikailag (a tapintó kéz érzékével) egymástól megkülönböztetni, azaz szemével a beszédet az ajkáról és arcról leolvasni, a kéz tapintása segélyével pedig a beszéd zengő elemeinek rezgését és ennek minőségeit a beszéd szervezeten és az ezzel kapcsolatos környezetben felismerni és hibátlanul észlelni.”

III. A beszélő képesség fejlesztésére szolgáló gyakorlatok.

a) Légzési gyakorlatok.

De e hibátlan észlelés elérésére megkívánatik, hogy a siketnéma figyelme és némely csele-

kedetei ezélszerű gyakorlás által előkészíttessenek és fegyelmeztessenek. Eme gyakorlatok között legfontosabbak: a légzési gyakorlatok és az ajak, nyelv és arcvonások mozdulatainak, kiválólag pedig a szózatelemeknek, vagyis a nyelv összes hangjainak gyakorlás által való fejlesztése. A most felsoroltak részletes és teljes tájékoztatást nyújtó leírását az érdeklődők a fent dícsértem értesítőben találhatják meg; én itt azoknak csak néhányára fogok kitérni, annyira t. i. amennyit épen szükségesnek tartok ahhoz, hogy néhány szótanítási példa bemutatásával t. olvasóim elé a siketnémák beszéd-tanításának elég világos képét tárhassam.

E czélból felveszem a légzést fejlesztő gyakorlatokat. Ezekre hallónak egyáltalán nincs valami nagy szüksége, mivel rendes beszéd közben közönségesen csak a mellbetegeknek, ijedőseknek vagy hirtelenharaguaknak szokott előlenni a lélekzetök; ama kiszakított időben megkívánt mély lélekzetvétel pedig, melyre az énekeseknek több útemen át tartó folytonos zöngé előtt szükségök van, vagy a mellkas ama módosítása, melynek eredménye a crescendo a fortissimóig és viszont annak lohasztása a decrescendótól akár a perendósiig, jóllehet szintén gyakorlást kíván: de ez még sem olyan természetű, mint ama légzési gyakorlatok, melyeket a siketnématanításnál fogamatba kell vennünk.

Fekete Károly intézeti igazgató urnak értesítőnk 1886/7-diki évfolyamában közölt kiváló becsüertekezése szerint (melynek idevágó részleteit t. olvasóim igényeikhez alkalmazva, e sorokban nyomrónyomra követem) a siketnémánál a légzést nyitott szájjal, egymás után ismételtetve kell gyakorolnunk s hatását egy tükrön, ablakfiókon vagy palatáblán, melyekre a lehellet párája leverődik, szemléltetnünk es még azonfelül a kéz hátán érzékeltetnünk; de mindenkor úgy, hogy tanítványunk saját lehelletét

a magunkéval összehasonlíthassa. — A légáram gyöngébb vagy erősebb voltát ugyancsak a kisebb vagy nagyobb mennyiségű verődék és a légáramnak a kézre gyakorolt gyengébb vagy erősebb hatása fogja fölmértetni. A lehelletáram fokozható erejét pedig könnyen elfújható tárgyakkal, pl. az asztalra hintett papírszeleteknek, pehelynek vagy a gyertyalángnak elfúvatásán gyakoroljuk; mely alkalommal megmutatjuk azt is, hogy a lehelletáram ereje a távolság növekedtével fogy, megfordítva pedig, a távolság fogytával növekszik. Vegye észre a növendék, hogy erőteljes légzészor a mellkas kitágulása és összehúzódása is érezhetőleg erősebb és iparkodják ezt utánozni maga is. Mutassuk meg neki, hogy a beszítt levegővel gazdálkodnunk és majdnem kényünk-kedvünk szerint bánnunk lehet, miért is tanulja meg ő is, mint lehet gyorsan, lassan, enyhén, erőteljesen, egy huzamban vagy szakadozottan lélegzeni.

b) Az egyes hangok fejlesztése.

A szabatos légzés elsajátíttatása után az egyes hangok fejlesztésére térünk át.

Tudva van, hogy a légzéshez legközelebb álló hang a „k”; hogy közte és a légzés közt csak az a lényeges különbség, miszerint a „h” kimondásakor az akarat is közreműködik, míg ellenben a légzés merően tengéleti működés; hogy tehát a „h” erősebb, szabályozottabb szervi működés, mint a légzés.

Ha már a légzésnek szakszerű szabályozása is szükséges a siketnéma-tanításban, akkor annival szükségesebb a „h”-é, melynek phonetikailag változatlan jellegűvé kell gyakoroltatnia, állandó színezetűvé válnia, ha azt akarjuk, hogy növendékünk minden időre megtanulja.

E hang fejlesztése következőleg történik:

TÁRCSA.

Melegben.

Elmult már a hosszú tél, eltűnt a fehér hólepel, elmult a természet hosszú álma, mert hisz mint a költő mondja: ilyenkor fű, fa, virág alszik. A természet virágai tehát felébredtek volna már, de most meg az iskola virágai aludtak el, már t. i. a gyermekek. Mindenki a maga szempontjából vizsgálja az eseményeket; a költő örvend a tavasz jöttének, mely dalos paesirtáival az ő fogékony kedélyét is dalra készíti, a vendéglős jó üzletet vár a melegebb idősaktól; legyen szabad hát nekünk is a magunk szempontjából felfogni a dolgot, s megvizsgálmi, ugyan milyen befolyással van a melegebb időjárás a — paedagogiára.

Fönnebb röviden érintettem is már ezt a befolyást, hogy t. i. a természet felébredtével a gyermekeket nyomja el az álom.

Általános a panasz, hogy mihelyt a langyosabb idők bekövetkeznek, a gyermekeken nagyfokú ellankadás, bágyadság mutatkozik, mely nagy hátrányára van a tanításnak. Nem kérdem, igaz-e

a panasz, mert hisz magam is tapasztaltam, de természetesnek találom, hogy ilyenkor — május, júniusban — a gyermekekben nincs már meg az a buzgalom és tanulási kedv, melylyel, hogy ne mondjam, olyan jókedvűen lehetett előre haladni egész télen át; ilyenkor, a fullasztó, a zárt, a nem elég friss iskolai levegő benyomása alatt még a legszorgalmasabbak is igen sokat vesztenek lelkük ruganyosságából, élénkségéből. Pedig tudvalevő, hogy a buzgó tanulók száma bizony nem nagy perezentet tesz ki. A május — júniusi nagy melegek alatt az apróságok kedvetlenül ülnek a padokban s ép mivel esendesen kell ülniök, a melegség lankasztó hatása alatt hamar lehunyják szempilláikat, haesak nincs oly figyelemgerjesztő dolog, melynek élénkítő hatása nagyobb, mint a bágyadság altató ereje. És még valami körülmény is járul hozzá, mely a nyári hónapok iskoláztatását megnehezíti.

Télen a gyermek szívesen jár iskolába, mert ott jól fűtenek s vajmi sokan vannak, kik csak azon idő alatt vannak télen meleg szobában, melyet az iskolában töltenek. De nyáron?! Mikor kint a liget hűs fái, gyengéd szellő, a bársonyos gyepek s a balsamos levegő oly csábítólag intenek feléje, bizony nem nagy fejtörés kell hozzá, hogy

adjunk az ajkának olyan alakot, mint mikor zöngé nélküli (halk, a mellkast rezgésbe nem hozó) h_a szótagot mondunk ki, és buzdítsuk növendékünket a pontos utánozásra. Ha ez eleinte nehezen menne, adjunk kezébe egy kékítőkrót s állítsuk őt háttal világosságnak, hogy így a tükörben az általa reprodukált optikai képet az arezunkon láthatóval összehasonlíthassa. Ha correct képet adott, adassunk vele tömör lélekzetet is. Ha a lehelet után a nyelvhat felemelkedése következtében sürített színezésű volna, figyelmeztessük őt, hogy nyelvével laposan tartsa s a nyelvtőnek oldalait az alsó fogson hátraljához ne szorítsa, hanem mélyen ennek színvonalára alá süllyeszze, ami tükörben jól kitért szájjal megmutatható. Ha az utánzás ennek dacára sem akarna sikerülni, vegyük elé a nyelvben végződő kis esontlapátocskát s igazítsuk vele helyre a nyelvért.

Menjünk át most a zöngé nélküli: h_o h_u h_e h_i vel járó arezalakulások utánoztatására, hogy ezeknek megfelelő tiszta hangszínezetű h -át kapjunk. Ha ez megvan, gyakoroljuk az összes arezalakulásokat ekkép:

$h_a, h_{\bar{a}}; h_{\bar{u}}, h_u; h_a, h_a, h_a$
 $h_o, h_{\bar{o}}; h_{\bar{u}}, h_o; h_o, h_o, h_o$
 stb.

De ezek még különféle fokozatu légáramlattal is ejtendők, így:

$h_a, h_a, h_a; h_a, h_a, h_a$
 stb.

Végül mikor a „h” már egészen tiszta színezésű, tanítsuk meg alakjára is, utánoztatva azt

kitaláljuk, miért oly türelmetlenek ilyenkor a gyermekek s miért szeretnek annyira kimaradozni. Hiába énekeljük velök, hogy „iskolába járni oh be jó!” Hozzájárul ehhez, hogy ez a két meleg hónap — t. i. május és június — amugy is az iskolai év két utolsó hónapja, tehát folytonos tanulás és szorgalom között töltött nyolcz hónapnak a befejezői, a mely idő alatt már amugy is kifáradtak a gyermek tehetségei; azonkívül sok helyen, ami a fővárost illeti, főleg a külteleken, ilyenkor a szülők kora reggeli házi vagy mezei munkára fogják gyermekeiket, úgy hogy azok már kifáradtan s még a reggeli foglalkozások benyomásának hatása alatt jönnek az iskolába.

Hogyan segítsünk ezen a bajon? hogy kergessük el az iskolából Morpheust? Tudva az álomosság okait, azt hiszem, nem lesz az oly nehéz, csak meg kell találnunk a megfelelő ellenokokat.

A mérgezést is ellenméréggel szokták gyógyítani. Első okuk a fullasztó, a zárt, a tikkasztó iskolai levegőt említettem. Nos, hát iparkodjunk első sorban a tanhelyiségekben többszöri szellőztetés, az ablakok nyitva tartása, az udvar befűtése s más alkalmas eszközök által lehetőleg frissen tartani a levegőt. Azt is mondtam, hogy könnyen

előbb vele mutatóujjával a levegőben, aztán palatáblájára iratva.

Ugyanezt az eljárást kell követnünk minden más hang fejlesztésekor is.

(Folyt. köv.)

Pivár Ignác,
 a k. r. ujoncz-növendékek másodmestere, siketnéma-int. hitoktató.

A pozsonyi népoktatási tankerület 1887. évi állapotának kimutatása.

(Vége.)

4. A tanítókról.

Az iskola legelső és legfontosabb tényezője a tanító.

A tankerületben sok jó, sőt több igen kitünő iskola van, mert, hála Istennek sok jó tanítóval vagyunk megáldva; de azért van elég rossz iskola, mert, fájdalom, rossz tanítóknak sem vagyunk hiában. Az iskolát mindig csak a tanító teszi, nem az iskolaház volta, nem a tanszerelése, sem a tanuló-gyermekek, valjon utóbbiak egyszerű vagy előkelő szülőktől valók, avagy valjon tehetséget hoznak magukkal az iskolába, vagy nem. A tanító arra való, hogy a tehetséget ébresztsze, fejlesszse s a hol már talál, azt irányítsa. Erdeme akkor van, ha tehetség nélküli tanulókkal ér sikert, tehetségekkel ne csekedjék, mint azt, fájdalom, sok évi vizsgálatokon tapasztalhatni.

A tanszerelés igen jó segédeszköze a tanításnak, de elkerülhetetlenül koránt sem szükséges. Szegény iskolák anélkül is ellehetnek, de jó tanító nélkül nem. Általán véve tanítókkal elégségesen el

elalszik a gyermek, ha csak nincs oly dolog, melynek ébrentartó hatása nagyobb, mint a fágyadtság altató ereje. Nos, hát alkalmazzunk oly dolgot. „Oly dolog” alatt pedig épenséggel nem a nádpálcát értem; mert hisz a gyermek nagyobbára a kedvetlenség okozta bágyadtság miatt álmosodik el, nádpálcával pedig csak nem szerezhetünk neki kedvet? Hanem értem igen is azt, hogy ilyen altató időkben mi magunk is el ne álmosodjunk, el ne lankadjunk, hanem ha a gyermekek bágyadtak, mi annál élénkebbek legyünk, ha ők nehezen vannak ébren, mi annál érdekesebben adjunk elő, szóval mentől inkább fogy a gyermekek tanulási kedve, annál inkább növekedjék a mi előadásunk érdekessége.

A gyermekekre panaszkodni könnyű, de őket megjavítani nehezebb. Az igazi tanító azonban soha sem fogja elveszítettnek tekinteni azt a fáradtságot és áldozatot, melyet gyermekei, növendékei érdekében a nevelésügynek hozott. A „jó tanító” szép czim, de azt meg is kell érdemelni. Az pedig fáradtsággal jár.

Mosonyi.

van látva a kerület, ha veszszük, hogy 66 tanulóra jut egy tanító, csak hogy természetesen ily számítás nem igen irányadó. Össze: en van 575 tanító, és pedig okleveles 540, egyéb 35; továbbá rendes önálló tanító 512, segéd vagy altanító 63; férfi 481, nő 94 (közülök 45 apácza); teljesen bírja beszélni, író s oktató képességgel a magyar nyelvet 505 tanító, meglehetősen 35, keveset s alig valahogy szintén 35. Utóbbiak lassacskán kiszorulnak már hivatalaikkól, úgy hogy nemsokára elérkezzenek az idő, midőn az ily Magyarország köz- és nyilvános állásain jogosulatlanul működőktől legálább tankerületünkben megszabadulva leszünk; könnyíti az ebbeli törekvéseket a területen fennálló 3 tanítóképezde (Modorban, Nagyszombatban, Pozsonyban). A legtöbb iskolában van csak egy és két tanító, s csak 56-ban van három s annál több tanító alkalmazva. A tanítóság zömének tehát nehéz állása van a tankerületben; sok számu-, sőt túltömött számu tanulókkal egy osztatlan iskolában 6 évi tanfolyamot egyszerre vezetni, a feladatok legnehezebbike, mit csak képzelni lehet, — a mellett 14–19 tantárgyat ha nem is külön, de mégis kidomborítva a gyermekek ismeretére hozni, lehetetlenségnek tűnik, ha mégis meg nem történnek. Mily összehasonlíthatatlan könnyebb munkája van egy városban működő tanítónak a vidékihez képest; midőn azon munka osztályoként 5–8 tanító között oszlik meg, melyet vidéki iskolában egy tanítónak magának kell végeznie; mert az új iskola demokratikus elvek szerint van szervezve, iskolák között a tantervben nincs különbség, akár városiak, akár falusiak legyenek, akár alsó, akár előkelő szülők gyermekei látogassák; népiskola mind, s ez helyesen s bölesen van így; amint mindenki hivatalos a vallás malasztjaira, úgy van egyenlő joga mindenkinek az oktatás áldásaira! A mely tanítványt saját intenióból, vagy magasabb befolyásnál fogva rendek szerint válogatja a tanulókat, az igazságtalanságot követ el az emberiség közjogán és szellemi közkincesin, nem akarjuk az ilyet megnevezni; fájdalom hogy vannak, hol kérdik s nézik, ki ki ember fia? Hála Istennek, hogy a tehetségek nem rendek szerint osztályozvák, hány alantas származásu szellemi főség rántja magához a tudomány fényességét, mint számtalan épen vallásilag szegénynek s együgyűnek ítélt mint irva vagyon. „a mennyek országát.” — Ezen fejezet alatt még a taneredményt is akarjuk néhány szóval említeni. Ha szept. hótól fogva június hó végéig számítjuk a tanévet, 10 havi szorgalmi időt nyerünk, melyben alig 40, de még 39 hetet is nehezen számíthatunk egy tanévben, mert az ünnepek s egyéb szokásos szünnapok majd 2 hetet vonnak el a tanulási időszaktól.

Ámde hány falusi iskolában tartatik meg 10 hónapig e szorgalmi idő, még kilenez, sőt 8 is sok; ha számítunk, előfordul bizony 6–7 hónapos időszak is elég; ha aztán a közel 600.000 fől napi iskolamulasztást is veszszük, melyeket valami

26.000 tanuló évközben elmulasztott, az általános taneredményhez, még ha a tanítók mind jók is, igen vérmes reményeket ne fűzzünk. Ha utóljára valamennyi iskolás megtanult írni, olvasni, számolni s a hit- s erkölestanból is annyit lehetett belé ol-tani, hogy becsületes ember váland belőle, meg kellene elégednünk. Azért a tavaly tüzetesebben ismertetett egyes tantárgyakbeli eredményt itt nem akarjuk újra taglaltatni, mert utóljára egy év óta nem sokat változik az.

Csak az önálló kifejllesztést, ugynevezett genetikus módszertani eljárást igénylő tantárgyakra nézve akarjuk megemlíteni, hogy ezek nehéz tanításában és elsajátításában csak lassan haladunk. Így a nyelvtani fogalmazványokban és az észbeli számvetésben az iskolák hatodrésze igen csekély taneredményt tanusított; a beszéd- s értelemgyakorlatokkal csak a jó tanítók foglalkoztak sikeresen, a földrajzban általában sokkal jobb eredményt lehetne elérni, hogy ha mindenütt a megfelelő módszerrel taníttatnék; de ha azt, valamint a történelmet, alkotmánytant, a természetrajzi és természettani leczkéket a könyvből be-taníttatják, úgy bizony kár az időért.

A könyvnélküli fölmondás még most is tulságosan divik, kivált a leányiskolákban, ami pedig a tudás rovására és palástolására történik, különösen kövizsgálatok alkalmával.

Mit szólunk arról, hogy ha a fejbéli számvetési példák megoldását is fölmondatják! — Nem ítélnék el a szabad fölmondásokat, sőt a műveltségre szükségeseknek tartjuk. De csak azt taníttassa be könyvnélkül a tanító, mit az oktatás rendes menetben szükségképen föl kell vennie s azt előbb alakilag s tartalmilag tárgyalta, magyarázta s értelmét kikérdezgette. Az ekkép hasznosan tárgyalt prózai vagy költői szakaszt aztán könnyen betaníttatja, sőt ha ügyesen tárgyalta, különben sem kell már taníttatnia, annyira oda ragad az a tanuló emlékező tehetségéhez. Így lehet aztán élvezettel hallgatni fölmondásokat, így marad meg aztán tárgyuk haszonnal a tanulóknak, így hálálja meg magát dus haszonnal a reá fordított idő és fáradtság. A többi nem említett tantárgyakban észlelt eredmény általában kielégítő, csak a testgyakorlat, rajz s egészségtan honosodnék meg jobban, s a leányok kézimunka tanítása, melyet oly iskolákban, hol férfi-tanító működik, esetleg annak neje is kielégítő haszonnal folytathatna.

5. Az iskolák fentartási javadalmairól.

A tankerület összes iskoláinak 1887. évi fentartása pénz és pénzürtékben 377.749 frtba került; ezen összegben a természetben kiszolgáltattott javadalmak 94.922 frtál szerepelnek. Az ingatlanok hiv. becsértéke 596.579 frt lévén, az ebből származó jövedelem kitesz 46.623 frtot; az alapítványok és tőkék 159.973 frtra rugván 8171 frtnyi kamatot eredményeztek; tandíjból befolyt 67.602 frt, az államsegély 25.256 frt, a polgári községek-é 99.641 frt, az egy-

házi községeké 100.211 frt, egyéb források (adományok, uradalmi járulékok, ellátások értéke stb.) 30.616 frt. Az egyházak tehát még mindig legtöbbször tesznek az iskolákért, utánuk a községek, azután a családfentartók a tandíjak útján, s utoljára marad az állam, bár a szűk pénzügyi viszonyok közt az is eléget tett.

A tandíj eltörlése tehát még utópiába való; addig míg a tanítók fizetése biztosítottnak nem rendeztetett, szólni sem lehet a tandíj eltörléséről, vagyis, mint helytelen mondják a népoktatás ingyenességéről; bár a tandíj magában véve ép olyan igazságtalan adó, mint a fogyasztási adó. Fordítottatott pedig a 377.749 frtból tanítók fizetésére 291.354 frt, fűtés, tisztogatás, kisebb javításokra 27.826 frt, tanszerelésre 6770 frt, szegény tanulók segélyezésére 4930 frt, építkezés és vásárlásokra 2699 frt, vegyesekre, melyekhez a tantermek bérértéke, a kiszolgálat s apróbb kiadások is számítottak 44.170 frt. Megjegyzendő, hogy mindezen költségekbe be nem vonattak, nemesak a 3 tanítóképezde, hanem még az árvaházak, ipartanmühelyek, községi iparos-tanonez iskolák, alsófokú kereskedelmi növendék-iskolák, a pozsonyi kereskedelmi akadémia s a kisdédvödák fentartási költségei sem, melyek egyenkint kitesznek, és pedig: 6 árvaházban 165 árvának fentartása 31.291 frt, 11 női- és házi ipartanmühely 556 növendék számára 5427 frt, a 7 iparos-tanonez iskola, melyben 1433 inas nyert továbbképző s ismételő oktatást 6517 frt, az ezekből a 239 kereskedelmi tanonez számára elkülönített 4 alsó fokú kereskedelmi iskola 3380 frt, a 25 kisdédnevelő intézetben (óvoda, gyermekkert és menhely) nevelt 2054 kisdéd számára 17.664 frt, végre a pozsonyi kereskedelmi akadémia, melyben 123 növendék volt fölveve, 23.215 frt. — A 377.749 frt fentartási javadalomba beszámítvák a 7 állami elemi iskola költségei 8577 frttal, a 3 felső népiskoláé 4295 frttal, a pozsonyi állami elsőrendű (6 osztályu) felsőbb leányiskoláé 13.816 frttal, a 8 polgári iskoláé 27.686 frttal és a 1, magán elemi iskoláé 18.795 frttal. Mindezen iskolák többé-kevésbé drága iskolák, ami kiderül akkor, hogy ha javadalmait az előbb már a 3. fejezetben ismertetett tanulóink létszámával hasonlítjuk össze. Ezen iskolák beszámításával átlag a tankerület egy lakosára 1 frt 22 kr. iskolai fentartás esik (az országban 1 frt 3 kr.); a tankerület egy tanulója pedig 7 frt 68 krnyi oktatási költségbe kerül, (az országban 7 frt 79 krba) egy tanítóra 503 frt 70 krnyi fizetés jut (az országban 495 frt 72 kr.) Az imént említett drága fentartású iskolák leszámításával azonban a tankerület iskolái, ha csak talán az orsz. átlag alatt nem állanak, avval legalább egy foknál alacsonyabb fentartási költségeiket illetve, ami hát szintén elég előny. Átlag 1180 frt 47 krba kerülne a

1885
tankerületben egy iskola fentartása, ami azonban megbízhatlan adat, ha tekintjük, hogy a drága fentartású és kevés tanulóju iskolák nagyon lenyomják az egyensúlyi serpenyőjét.

Ezen iskolák említésével azonban korántsem akarunk holmi szemrehányással élni, mert igaz s a közoktatási politika egyik legsikerültebb sakkhuzását képezik tankerületünkben az állami, polgári, felső nép és felsőbb iskoláknak behozatala, előmozdítása; szemmel láthatólag érezhető e hatás, melyet ezen iskolák a többi meglévő, fölállított és még fölállítatni tervezett iskolákra gyakorolnak, akár a nemzeti nevelést, akár a tantervet s a tanerők képességét tekintjük is. Így a reájok fordított költség dus kamatokat hoz s a közönség azt nagyon is elismeri; a vetélykedés föl van ébresztve, a mozgalom mindinkább terjed, mert a bekövetkezett év szintén létesített s létesít új s magasabb fokú iskolákat. A mi pedig azon egyszerű iskolákat illeti, melyeket kevésbé tehetős polgári és hitközségeik magasabb fokra (felsőre vagy polgári-ra) fejleszteni nem képesek; megjegyezzük, hogy ez elkerülhetetlenül nem is szükséges, kivált ott, a hol az iskolafentartók s a közönség nem reflektálnak bizonyos pályára gyermekeikkel; egy 6 évi tanfolyamu mindennapi és vele kapcsolatosan egy 3 évi tanfolyamu ismételő iskola, ha szorgalmas s ügyes tanító vagy tanítók által a törvényesen előírt módon vezetetik, nem áll sokkal alantabb egy polgári vagy felső népiskolánál, a mellett azzal az előnnyel bir, hogy sokkal egyszerűbb, egyöntetűbb, a családi neveléssel is egyenlépést tartóbb, polgárisabb, és mi a fő, sokkal olesőbb is. Népoktatási törvényeink és intézményeinknek az a megbecsülhetetlen nagy előnye, hogy az iskolákat, mint már említők, demokratikus szellemben és rendszerben szervez: úgy hogy a falusi iskola is épen oly jó s azon fokán állhat a méltányos kultur követelményeknek, amint a legdrágább városi iskola, csak a tanítója legyen ember a gáton; e tekintetben semmi különbség falusi és városi iskola között nincsen s ne is legyen. A rendszer nem ismer különbséget, ezt csak a tanítók teszik, már t. i. a milyen képességü vagy iparkodásu az egyik vagy a másik. Ismerünk kitünő iskolákat a legfélreesőbb kisdéd falvakban, kiket az Úr Isten jó tanítókkal áldott meg, s ismerünk viszont nyomorult iskolákat gazdag s előkelő helyeken, hol a tanítók megválasztásában vagy alkalmazásában az iskolás községek nem voltak elég szerencsések, vagy jobban mondva, elég élelmesek.

6. Befejezés s irodalmi körülmények.

Végül még a tanítóknak az iskolákon kívül való társulati és szellemi foglalkozásait akarjuk említeni. Ez irányban tankerületünkben az elmúlt év közepes mérvü érdeklődést tanúsított: az egyleti élet a 4 tanítói egyesületben nagyon esendes volt; a legszorgalmasabb és előtűzött ezéljaiban valóban a legkitartóbb volt a „pozsonyi tanítók egylete“; de a tankerület tanítói társulatkörében mintegy vezérszerepet vinni hivatott pozsonymegyei állami és községi tanítók tantestü-

lete mélyen elhallgatott, a havi vagy félévi körülmények tartása, de még az évenként egyszer meghatározott közgyűlésük megtartása is egyszerre megfoghatatlan okból, fájdalom, mintegy terhükké látszott válni a tanítótagoknak, ha csak talán a vezetőség előlműködése, vagy utoljára talán csak nem az állami uti költségek és napidíjak kimaradása okozták az eluémulást!

A nagyszombati vikáriatus területén működő tanítók egyesülete még csak hallat magáról, ámbátor korántsem annyit, mint akkor, midőn annak lelke, a bold. Zelliger József, élt; csak nem szakadt talán pártokra, amiért kár lenne!

Vége a pozsonyi kath. tanítók is tartanak időnként s ritkábban összejöveleket, legalább az ilyenféle társulásnak léteznie kellene, de abból plane semmi sem szívárog ki a közönségbe. Nincs pedig mit eltitkolniok; pedig első sorban az ők társulata lenne hivatva a f. évben az orsz. tanítói körökben és tantestületekben megpendített Felbiger-jubilaeumának méltó megünneplését létesíteni.*) Felbiger tudvalevőleg a mult század derekán pozsonyi nagy prépost volt s híres tanfőrfi, ki az elemi iskolák szervezetének kidolgozásában Mária-Terézia alatt egyik főszerepet vitte s iskolai főigazgató is volt. Avagy talán meglepni készülnek a haza tanítói-világot, valami a nagy férfi emlékéhez méltó ünneplő mozzanattal?

De örülnék, hogy ha csakugyan ugy lenne! Az irodalmi munkásságban is a mult évben kevés néptanító tűnt ki, mert akik avval foglalkoztak, azok nem néptanítók, habár a népoktatás és népnevelés felsőbb fokú intézeteiben működtek; így a legszorgalmasabb a fáradhatlan Orbók Mór, pozsonyi kép. tanár, ki mult évben nem kevesebb mint 6 ily irodalmi vállalatot szerkesztett, úgy mint: a „Paedagógiai Plutarchot“, a „Paedagógiai zsebnaptárt“, egy „Népiskolai egészségtant“, „Moesnik Ferencz népiskolai számoló könyvét“ magyar és tót nyelven, a „tréfás számfeladványok könyvét“ s a „Pozsonymegyei Közlönyt“; Kaloosa Róza, somorjai polgári iskolai tanítónő s ismert írónő a „Leányvilág“ című képes folyóiratot szerkeszté fölszerűlt leányok számára gazdag tartalommal, mely most Stampfel Károly kiadásába ment át; a hazai néptanítóság hív. közlönyébe tudunkkal csak a modori tanító-képezde igazgatója, Lenhardt Károly irt néhány igen velős cikket.

Említést érdemelnek Alszegehy János, nagyszombati polg. iskolai tanár és Zádor Gyula sárosfai községi iskolai tanító munkássága különböző hazai tanügyi lapokban s a Pozsonyvidéki Lapokban, míg a többi tanítók kevésbbé keresték föl a pozsonyi két német napilap hasábjait jó s irányzatos ezikkkel, pedig annak előtte sokszor lehetett velök találkozni. Zigmundi János bazini városi tanító is érdemel figyelmet tót és tót-magyar nyelvtani tankönyveivel, melyek kellő mértékben és jó akarattal használva, helyes szolgálatot tehetnek az oktatás körül. Régebbi tanügyi írók közül megemlítendő még Liebleitner

*) Lásd „Vegyes“ rovatunkat!

Szerk.

János, a pozsonyi kath. népiskolák s az iparos- s alsó fokú kereskedelmi tanonc-iskolák igazgatója is, ki újabb jó keletű magyar nyelvtanát és a gyönyörű választéku jelmondatai által kitűnő „Aufgabensammlung“ című német nyelvtani könyvét részben átdolgozta s részben kibővítette.

Végül még megemlítjük e helyen Uhr Józsnak, a pozsonyi állami tanítónő-képezde igazgatójának a „Toldy-körben“ „Nemzeti törekvéseink a képzőművészetek előmozdítása ügyében“ fölolvastott tanulmányát, mely általános kívánatra külön fizetben nyomtatásban megjelenvén, a fensőbb hatóságok figyelmét is magára vonta. Aki egykor a magyar nemzeti képzőművészet történetét megírandja, e munkát is bizonyosan föl fogja használni.

Közli: P. S.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

— Dr. Zádori János élete. Irta dr. Walter Gyula. Esztergom, 1888. A szerző sajátja. 8-rét, 80 lap. A boldogult sikerült arcképpel. Ára 60 kr.“ Ily című füzetet vettünk kezünkhez. Az egyházi irodalom korunkban egyik igen tevékeny munkásának életét vázolja és irodalmi munkáinak teljes sorozatát közli, amely utóbbinak áttekintése is könnyen meggyőzhet mindenkit arról, hogy a tevékeny szerző hálás feladatot végzett, midőn dr. Zádori J. emlékét a jövő számára megőrizni kívánta. Az életrajz azon ügyes íróra vall, kinek munkálatait mindig élvezettel szoktuk olvasni. Könyved irányta tette lehetővé, hogy műve a gazdag adathalmaz mellett is igen érdekes s fölöttébe becses különösen azok előtt, kik a bold. egyházi író s tanfőrfi életében is ismerték s munkásságát bámulták. Szenteljenek még egy kis időt emlékének, olvassék el e füzetet, mely a boldogult érdemeit oly szép fényben feltűnteti s egyéb körülményeivel is tüzetesen foglalkozik és hálás szívük bizonyára kegyelettel tel el elhunyt jelesünk iránt s egyszersmind őszinte tisztelettel életirója iránt, kinek jeles füzete többször is alkalmat fog nyújtani, néhány perczet emlékének szentelhetni. A füzet dr. Walter Gyula szerzőnél 60 kr-ért megrendelhető Esztergomban.

— Gyakorlati hitelemzése a népiskola I. osztálya számára cz. műve-re bocsátott ki felhívást Fonyó Pál, plébános, a „Katholikus Hitoktatás“ érdemes szerkesztője, melyből közöljük a következőket: „Tíz éve, midőn e mű második kiadása megjelent s oly hamarosan elfogyott, mint az első. Azóta évenként több száz kereste; én pedig többször készültem újból kiadni; de részint másnemű műveim összeállítása és kiadása, részint más közbejött okok maig meggátolták annak új kiadását. Most végre elhatároztam magamat az új kiadásra, a melyet midőn sajtó alá rendelek, törekedni fogok a tananyagot kissé összevonni, módszertani tekintetben pedig a művet még inkább tökéletesi-

teni, hogy így a kezdő és leendő hitoktatók annál több sikerrel használhassák. Minden hittani óra tananyagát módszertanilag kidolgozva találja itt a hitelemző, s az I. osztály számára részletes tantervet is nyújtok, melyet bárki is könnyen alkalmazhat a helyi viszonyokhoz. A mű terjedelme 20–22 iv lesz, s megrendelési ára 1 forint 50 kr., növendékpapoknak, tanítójelölteknek és tanítóknak 1 forint 20 kr. A megrendelések levelezési lapon május hó 30-ig nevére Sükösdre (Pestmegye) intézendők.

— **„A szabadkőművesség támadása az egyház és a magyarországi püspöki kar jogai ellen. Kinek van igaza? Válasz a szabadkőművesség merényletére és organumának, a Pesti Hírlapnak ezen című cikkére: „Ad majorem gloriam episcopatus.“** Irta Sinceritas. Kapható szerzőnél Turolukán (Nyitra m.) Ára? Ily című füzet küldetett be hozzánk. Ismét a szabadkőművesekről, már talán elég is volt egyelőre, kiálltunk föl, midőn a címet elolvastuk. De edig ezen füzet méltó helyet foglal el az eddigi hasonló füzetek mellett. Az adatok és tények egész halmazával, valódi tudományos apparatussal ront a szabadkőművességre, melynek semmi jót nem tulajdonít. Együtt tudunk érezni a névtelen szerzővel s ez nekünk igen jól esik. Bár eljutna e füzet azok kezébe, kiknek száma van, hogy megszabadítsa vakságuktól vagy legalább megszüntetné lethargiájukat, mely őket az igazság komoly keresésében akadályozza. Üdvözljük a szerzőt e táborban, melyben bizony sok kitartó harcosra van szükség. Ajánljuk e füzetet!

— **„Jézus édes szíve.“** Igen gyakran kértek tőlünk olyan könyvet, mely Jézus szents. Szívének tiszteletéről, annak társulatáról és ájtatosságáról szól; gondoskodtunk tehát arról, hogy ilyenü könyv az érdeklődők rendelkezésére álljon s ilyenü művet adunk ki: **Jézus édes Szíve,** vagyis Jézus sz. Szíve tiszteletének története, mivolta és áldásai. Épületes olvasmány a katolikus közönség számára. Schauenburg és Hattler után magyarra fordította Bányik Ignác, Jézus társasági áldozópap. — Kiadja a „Hirnök“ szerkesztősége. Ára 40 kr. A megrendelők a könyvet bérmentesen kapják. Minthogy a könyv bő fölvilágosítást nyújt Jézus szents. Szíve tiszteletéről és sok utasítást tartalmaz ezen ájtatosságra, reményeljük, hogy épen június havára sokaknál szíves fogadtatásban fog részesülni. Megrendelhető Kalocsán, a fennemlített szerkesztőségnél. Mi ez alkalmat fölhasználjuk, hogy magát a jelesen szerkesztett havi folyóiratot is, „Jézus sz. Szíve Hirnökét“, t. olvasóink becses figyelmébe ajánljuk! Megjelenik havonként csinos füzetekben. Egy évre ára 1 frt 50 kr.

— **„A pogány humanizmus és a keresztény szeretet, tekintette a páli sz. Vincze egyesületekre“** című művecske jelent meg e napokban Buzárovits Gusztáv könyvkiadásában, Esztergomban. E munka magában foglalja főmagasságu Simor János bibornok, herceg-primás Ő Eminentijának nagy feltűnést keltett két főpásztori körlevelét, melyekben a magas szerző alapos és széles terjedelmű tudományossággal oly híven ecseteli a keresztény charitásnak a pogány humanizmus fölötti fölényét s végül a fönnálló társadalmi bajok orvoslására, a szegényügy rendezésére, a sz. Vincze-egyletek alapítását ajánlja. A fötisztelendő lelkész urak nagy szolgálatot fognak tenni a jó ügynek e monumentális

főpásztori szózatnak a nép között való minél nagyobb terjesztése által, mely czélből árát a kiadó a legolcsóbbra szabta. Egy példány ára 20 kr, 50 pl. 8 frt, 100 pl. 15 frt. Ugyanott megjelent és a szent Vincze-egyletek alapításánál utmutatóul szolgáló Stolz Albánnak „Rövid vezérfonal a Vincze-egyleti tagok számára“ című füzeté, melynek ára 12 kr.

— **Beküldetett.** Szertartástán a kath. elemi iskolások számára. (Függelékül a minisztrációval.) Több jeles szerző után összeállította Fehér Gyula hitoktató. Az egyházmegyei hatóság engedélyével. Eger. Szolesányi Gyula kiadása. 1888. 8-rét, 34 lap. Ára 15 kr.

— **„Költemények“** című munkájára hirdet előfizetést Jozgits János, baranya-jánosi plébános. A költemények, melyek néhány nap mulva elhagyják a sajtót, körülbelül 100 lapra terjednek, a szerzőnél 1 frt árban megrendelhetők.

— **Dolinay Gyulánál** az iskolai vizsgákra pompás Jutalomkönyvek jelentek meg. Ezek közt legfontosabb a „Szív“, írta Edmondo de Amicis, fordította dr. Radó Antal. Szép ifjúsági olvasmány. Többet ér az izgató Robinson kalandoknál. E kedves műben egy tanuló naplójegyzetei vannak közölve az iskolai év majd minden napjáról megható, szívhez szóló szép történetek alakjában. E mű olasz eredetiben alig másfél év alatt hetven kiadást ért. Igen alkalmas arra, hogy iskolai vizsgákon jutalomkönyv gyanánt osztassék szét. E czélből leszállított ára: 20 példány 10 frt, 50 pld. 24 frt, 100 pld. 45 frt. Egyes példány 55 kr. A megrendelés egyenesen Dolinayhoz (Budapest, Kecskeméti-u. 13. sz.) intézendő.

VEGYESEK.

Gönczy Pál jubileuma f. hó 6-án a vigadó nagyteremben számosak jelenlétében megtartott. Tóth József pestmegyei tanfelügyelő 11 órakor megnyitotta az ünnepélyt s ugyanő üdvözölte a megjelent államtitkárt, ki 32 küldöttséget fogadott, mindegyikhez külön, azután mindnyájukhoz összesen beszédet intézett, végre Tóth J. zárbeszédet tartott. Sokan jöttek fel a vidékről, a fővárosi tanítószág azonban zömét képezte az ünneplőknek, kik vidéki barátjaikat kísérték el a vigadóba. A programm elég simán folyt le; midőn azonban Gönczy P. Lakics Vendel üdvözlésére válaszolva, a tanítóknak nagyobb szerénységet ajánlott s különösen a fiatalabb kartársak viselkedését ostorozta, számosakba az elégedetlenség szikráját vetette el, kik bosszankodtak, hogy megta karított filléreiken sajnálatos leczkét kelle hallgatniok. Gönczy P. szavai gyorsírói följegyzések szerint a következők: „A magyar tanítószágban van egy kis hiba s ez az, hogy tulbecsülik magukat s többet tulajdonítanak működésöknek, mint a mennyi az eredménynek megfelelő. Ezért a magam részéről csak azt ajánlhatom, hogy nagyfontosságú tevékenységi körökben legyenek munkások, de szerények, mert hivatásukkal nagyon is megfér, hogy az ember szerény legyen.“ Hitelt érdemlő föltanuk állítása szerint Gönczy ezen szavaihoz még a következőket is csatolta: „A tanítók azzal a kevés

tudománnyal, mit a képezdékből hoztak, igen nagyra vannak s azt akarják a világgal elhitetni, hogy ők a legokosabb emberek.* Ezek a tanítók jó barátjának, a tanügy hatalmas tényezőjének magasztalt férfiú szavai, melyekhez magyarázatot fölösleges adni. Jól esik konstatálnunk, hogy kath. intézeteink közül csak a szegedi r. kath. képezde és a temesvári r. kath. tanítónő-képezde kívánt bevéteni a hivatalos tisztelgők közé; a többi óvatosan távol tartotta magát s csak itt-ott sopánkodott némelyik Gönczy P. közvetlen közelsége után, de nyílt szerepre egy sem vállalkozott. Gönczy Pál államtitkár érdemei méltatását egész az unalmasságig olvashattuk különböző lapokban és a hivatalos „Népt. Lapjában“, azért ezekkel nem tartjuk szükségesnek hasábjainkat betölteni. Kíváncsiak vagyunk, vajjon a jubilaumi hivatalos hangulatot nem e fejta egy-két önérzetes kartársunk megzavarni akarni?*)

Felbiger- emlékünnap Pozsonyban. Pozsony város kath. elemi iskolai tanítói kegyeletük adóját lerovandók Felbiger János pozsonyi prépost-, nagynevű paedagogusunk iránt, ki Mária Theresia alatt hazánk tanügyére irányadó befolyást gyakorolt, halála 100-dik évfordulója alkalmából, 1888. május 17-én emlékünnapet tartanak, melynek tárgysorozata következő: 1. Gyászmise. 2. Bevonulás a kath. kegyuri irodába. 3. Isten áldd meg a magyart. Énekl. a tantestület. 4. Megnyitó beszéd. Tartja: Göndör Károly főtanító. 5. Felbiger paedagogiai méltatása. Tartja: Liebleitner János főtanító. 6. Költemény. Szavalja: Mihalicska János, tanító. 7. Szózat. Énekl.: A tantestület. — Az emlékünnap lefolyásáról bővebb tudósítást fogunk hozni.

A hülyék nevelő- és ápolóintézete (Budapest I. ker. Alkotás-utca, saját házban) 7-ik értesítőjét küldte be hozzánk, melyből adjuk a következőket: az intézetnek 2 évvel ezelőtt 22 növendéke volt, azóta felvétetett 50; jelenlegi létszáma pedig 53. Ezek közül 40 fiú és 13 leány. Vallásuk szerint: 36 r. kath., 1 ev. ref., 3 gör. kath. és 13 zsidó. — Beszélni tud 43, nem tud beszélni 10, ezek közt siketnéma 2. A beszédet érti 17, nem érti 6. Irni, olvasni tud 29, egyedül eszik 49, etetni kell 7; felöltözködni és levetkezni nem tud 6. A kiléptettek közül lett kézműves 4, házi foglalkozáshoz vétetett 3, mint képesítetlen visszaadott 3 és meghalt 7. — Az évi bevétel 1886-ban 12743 frt 26 kr., a kiadás 15281 frt 18 kr., a kiadás többlet tehát 2537 frt 92 kr., 1887-ben a bevétel 67948 frt, a kiadás 86016 frt 17 kr., a

* Ép most jut kezünkhez a „Népnevelők Lapja“-nak legújabb száma, melyben „egy „szereány“ néptanító“ aláírással valóban önérzetes cikk foglalkozik a rossz emléki jubileummal.

kiadás többlet tehát 18068 frt 17 kr., mely összegbe az új intézet építése 68125 forinttal van foglalva, amiből világosan kitetszik, hogy az intézet még nagyfoku támogatásra szorul. — Egy növendék évi nevelés- és tápdija ennek igényei és szellemi képességétől függőleg, 600—1500 frt között váltakozik.

Pala-íróvesszők használata ügyében kiadott egy rendeletet a közokt. miniszter, amelyben a festékek bevont palairóvesszőknek az iskolákban való használatát megtiltja és az iskolai hatóságokat figyelmezteti, hogy csak oly íróvesszők használatát engedjék meg, melyek papirossal vannak bevonva.

Tanügyi tájékoztató. Báró Hornigh Károly cz. püspök, miniszter. osztálytanácsos ur ő maga a veszprémi püspöki székre emeltetett. Lapunk ezen önzetlen barátjának megérdemelt kitüntetésé fölött szívből örvendünk. — **A fővárosi tanítók** majálisukat f. hó 19-én az „Eötvös-nyaraló“-ban fogják megtartani. — **Siketnéma-intézetet** állítanak föl Kolozsvárott. — **A tanítók fizetése karintióban** a tartományi gyűlés által következőleg rendeztetett: Altanítók 360, altanítónők 300 frtot kapnak, a rendes tanítók kapnak az I. o.-ban 700, a II.-ban 600, a III.-ban 540 és a IV.-ben 480 frt. A tanítótság 5%-a az I., 10%-a a II., 45%-a a III. és 40%-a a IV. osztályba tartozik. — **A Rajna melletti Frankfurt város** népiskolai igazgatóit a 4-ik osztályból a 3-ik rangsorozatba emelte évi 4500—5600 márka fizetéssel, tanítóinak pedig 3800 márka fizetést ad. — **A tankönyv-bírálatokkal** a közoktatási tanács úgy a hogy elkészült s a jegyzéket, mely szerint a könyveknek alig 20 százaléka lesz engedélyezhető, már most beterjeszti a miniszteriumhoz intézkedés végett. — **Mennyey József** kir. tanácsos, a kir. tanfelügyelők jelese, ki paedagógiai munkáival megérdemelt jónévre tett szert, mint értesülünk, egészségi viszonyaira való tekintettel, állásáról lemondott. Méltó utódot aligha talál a miniszter!

Szerkesztői telefon.

R. P. és K. A. Országos törvényeink szerint a tanítóes köteles gyermekek összeírását a községi előljáróság végzi, mely azt az iskolaszéknek beterjeszti; önök tehát törvény szerint nem kötelesek ezt ingyen végezni. Tudunk esetet, hogy a tanító bizonyos díjért (5 frt) végzi ez összeírást, ez az egyezkedéstől függ. Önök azonban eddig ingyen végezték ezen munkát; a törvény védi önöket, ha most e szolgálatot megtagadják. Tegyenek tehát, ha e miatt más oldalról nem kell tartaniok kellemetlenségtől, tetszésök szerint! Jobb a békesség, mint a perlekedés!

Pántlika giliszta fejestül

6 percz alatt teljes biztonsággal a gyomorból feltétlenül kihajtatik a páfrány tokocskák által.

Eredeti minőségben egyedül csakis

Schneider József gyógyszerésznél kapható Resiczán (Délmagyarország.)

E kitűnő gyógyszer biztos hatásáért jót állunk.

Egy eredeti doboz ára 3 frt 50 kr. — Pósta-utánvét mellett az egész világon szétküldetik.